

Alte Drucke

**Rerum praeclare || GESTARVM, INTRA, ET EX-||TRA MOENIA
MVNITISSIMAE CI-||uitatis Viennensis, pedestri & equestri ||
proelio, terra & aqua, elapso ...**

Wien, 1561

VD16 ZV 27208

Tertia Martialium ludoDORVM CLASSIS, CITRADANVBIVM IN SVPERIORI insula,
partim equestri praelio, partim pedestri, die louis, qui vigesimus Iunij fuit
exhibita.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149595

Tertia Martialium ludo-

DORVM CLASSIS, CITRA

DANUBIVM IN SUPERIORI

insula, partim equestri prælio,
partim pedestri, die Iouis,
qui vigesimus Iunij
fuit exhibita.

Osteaquam candidi lectores priores ludos Gymnasticos pro ingenij mei tenuitate satis fuisse, ut opinor describerim, consentaneum nunc videtur de equitum, peditumq; concursu in superiori insula vigesimo Iunij Serenissimi, Potentissimiq; Maximiliani Bohæmiæ Regis &c. iussu exhibito, pauca referre, vbi prius de ipso Maximiliano (quem Maiestatis causa nomen) nonnihil dixero, qui non sat putans lanceis, gladijsq; cum pedestri tum equestri decursu in arena pugnasse, voluit suos etiam in campum apertum descendere, ibiq; non ut prius intra muros & certos limites, sed in planitiæ ac latissimis campis lanceis intentatis, ensibusq; vibrantibus decertare: quo vel sic suorum nobilium bellica virtus equestri ac pedestri prælio patefieret. In area enim antè Palatium angustior erat locus, quam ut commodè milites specimen aliquod suarum virtutum edere potuerint. Instituit itaq; Reg: Maiestas in patenti campo, atq; adeò insula certamen, in quod non tam aurata discoloriq; veste, quam ferro atq; ære fulgente laudem aliquam mereri volentes descenderent. Locus verò certamini assignatus fuit, propè Viennam extrà portam Scoticam, vbi iaculatores ad scopum dirigendo ictus, sese exercere solebant, hic erat area periuolo circumsepta in longitudinè centum septuaginta passus, in latitudinem verò centum quinquaginta patens. In circi huius parte sinistra theatrum erectum erat Cæsa. Maiestati &c. Bohæmiæ Reginae &c. suisq; liberis, ac

N

Cæsa-

Cæsareis filiabus longè charissimis, Alberto Bauariæ Duci, ac
 eius uxori dilectissimæ, nec non reliquis Principibus, Dominis
 ac virginibus, vnà cum Regum Principumq; Legatis. Theatrum
 verò in hunc fermè modum extructum fuerat. Primum, tres
 positi spectabantur gradus, quorum supremus extendebatur ad
 septem passus, in hoc videre erat aliquot subsellia ac gradus auleis
 instrati, quibus permulti partim insidere, partim instare poterant.
 Ex hoc loco tres alijs gradus ità extructi erant, vt altiores in ascen-
 su semper crescerent: quorum supremus Sa: Cæsa: Maiestati &c.
 assignabatur varijs scamnis ac mensis, aureis argenteisq; peristro-
 matibus instratis, obductus. Cæterum, hoc theatrum adeò latū
 ac amplum erat, vt quodammodo Principes nobilesq; omnes in-
 dè quid in planitiæ fieret, commodè spectare possent. Adhæc,
 pluuiæ solisq; causa asseribus tectum, atq; ab aeris contumelia
 vndiq; munitum erat. Scænna intus posita, ipsiq; parietes varijs ac
 preciosis tapetis vestiebantur. Palestræ sepimentum paruis arbo-
 ribus pinis (quarum in circumiectis Austriæ montibus magna
 est copia) duas vlnas à terra in altum eductis, atq; ab inuicem se-
 ptem passibus distantibus, adaptatum fuit. Non procul à theatro
 erat tumulus dumis vepretibus, rubis sentibusq; confusus, sic satis
 altus & ad struendum insidias aptissimus. Ab hoc colle æquo ferè
 spacio loca multis curulibus machinis, varijsq; instrumentis bel-
 licis instructa Archiduci Austriæ Ferdinandi & Caroli &c. co-
 pijs fuere designata. In castris Ferdinandi &c. quatuor erant bom-
 bardæ, quæ à serpentibus nomen traxere globis, puluere tormen-
 tario & id genus alijs instructissimæ. In stariuis verò Caroli &c.
 disposita octo maiora tormenta à Falconibus denominata, & de-
 cem minora erant, quibus itidem omnibus rebus ad eiaculandum
 necessarijs supra quam dici potest, prospectum fuerat. His præerat
 singulari prudentia, ac magno rerum vsu clarissimus vir Michael
 Rindsmaul à Frawenhaim. Nec hoc loco silentio prætermit-
 tendum arbitror, in castris varijs coloris ac artificij papiliones fuis-
 se, cum summa earum rerum, quæ in exercitu benè instructo re-
 quiruntur copia, præcipuè in campo Archiducis Caroli &c. qui
 præterquā quod rebus omnibus ad militiā spectantibus abūdaret,

tamen

tamen maximè illustris fuit tentorijs, in quibus nobiles ac Barones, Comites, Principes, & Duces, adeoque ipse Carolus Austriæ Archidux &c. quoad classicum caneretur, subsistere poterat. Præterea in castris præsidij loco posita erant militum vexilla septem ex ciuibus Viennensibus, non senibus desperatis, aut decoctoribus, sed viris honesto loco natis conscripta, quæ acie more militari composita præstolabantur pugnae exordium, qua incepta pro se quisque infractis animis rem gessit. Horum centuriones ampla ac honesta familia orti designabantur.

Nicolaus Chrisostomus Spielshamer.

Reimundus Straub.

Iohannes à Thaw.

Bernhardus Hasslinger.

Colmannus Egrer.

Iohannes Schelhardt.

Iohannes Khratwol.

Vexillarij ex ciuibus constabant, qui decoro quodam ordine urbe egressi, hoc quem dicemus in campum modo amplissimè, & armis & vestibus instructi descenderunt.

Primò, præcedebant duo signiferi, quorum vnus erat Leopoldus Huttendorffer, hic in suo vexillo insignia Bauarica, albo ac cæruleo colore distincta, ferebat.

Alterum, Ludouicus Weifs, inclyti Regis Bohæmiæ Maximiliani &c. insignia, quæ albo flauo & nigro coloribus variata fuerant, portabat.

In medio aciei tria signa obuolabant, quorum vnum Stanislaus Plab, Vngariæ insignia, octo lineis candidis ac rubris alternatim ductis ferebat.

Alterum Ioannes Maysterer, Sacri Romani Imperij arma hoc est, nigram Aquilam bicipitem in flaua area gestabat.

Dauid Lang, Regni Bohæmiæ arma, hoc est, Leonem album in rubro campo præferebat.

Nouissimum in acie locum occupabant duo signiferi, Thomas Gampr, Regis Bohæ. Maxi: &c. insignia vt supra dictum est, tribus coloribus distincta gestabat, quem comitabatur.

N ij

Franciscus

Franciscus Wiltbredt, veteris Austriae arma quinq; Alaudas aureas in caerulea area depictas habens.

Hi omnes supra modum vestium cultu insignes procedebant, femoralibus holosericeis, ac thoracibus Attalicis eundem colorem, quem ipsa vexilla habebant, representantibus, amicti. Vaginas cum gladiorum tum pugionum bractea argentea admirabili artificio coelatae circuibant. Signiferorum iam commemoratorum vicarij fuere.

Georgius Aigner.

Jacobus Seyerl.

Sebastianus Wulffing.

Georgius Enghardt.

Michael Khamiel.

Christophorus Pflieger.

Laurentius Huttendorffer, minor naru.

Hi omnes eodem modo vestiti splendidissime, ut & vexillarij erant. Porro, qui sub his ducibus merebant stipendia plus minus tria millia veteranorum peditum, & in armis exercitatissimorum fuere, qui maturo tempore, ac militari instructa acie civitatem egressi, predictas machinas bellicas secum eduxerunt. Non longò post interuallo, Illustrissimus Ferdinandus Austriae Archidux &c. longissima nobilium aulicorumq; stipatus Phalange subsequitur. Ad insulam ubi peruentum est, eam ponte nauali iunxit, ac satis tormentis bellicis, militariq; praesidio munivit utpotè locum castris suae Celsi: assignatum. Inter haec sumpto ibidem prandio, expectatisq; paulisper cum equitum tum sclopetariorum centurijs, quae sub Illustrissimo Principe merebant, stratagemate bellico in vicinum saltum suas copias donec ad arma conclamaretur, abdiderat. Subsequebatur illico Illust. Carol. Austr. Archidux &c. una cum ingenti nobilium & aulicorum agmine ad castra sibi assignata instructis ordinibus tendens, ubi sumpto prandio, cum aliquandiu suas tum equitum tum peditum centurias expectasset, ecce euenit, ut ex insidijs hostium, qui non procul inde abditi larebant, militari gloria clarissimus vir, Marcus Antonius Spinola, Comes in Tarzerola, & Regis Bohemiae Maximiliani

miliani &c. prætorianæ cohortis satellitum dux, cum temporis centuriæ sclopetariorum, qui sub Illustrissimo Ferdinando militabant præfectus, clàm in castra Illustrissimi Caroli Austriæ Archiducis &c. viginti comitatus militibus peruenit, & vbi excubias agere reperiret neminem, ingens tormentum curule in hostium statua inscijs Caroli Archiducis militibus, abduxit. Dum hæc aguntur, circiter vndecimam, Serenissimus Potentissimusq; Maximilianus Bohæmiæ Rex &c. vt totius exercitus præfectus, maximo comitatu nobilium, ac ingenti aulicorum septus caterua generosissimo insidens equo in aream prælio designatam peruenit, indutus lorica aurata, cui brachialia singulari opere, artificioq; cœlata, ac multo auro refulgentia adaptabantur. Arma, vestis nigra holoserica, caput pileus sericus scitè confectus adornabat. Manibus verò baculum ferebat. A tergo subsequebatur clarissimis ortus parentibus, quadrangulare vexillum ferens puer. Regi verò præsto erant in omnem euentum illustres & militaris disciplinæ peritissimi D. vtpotè.

Illustrissimus Carolus Dux Munsterbergensis &c.

Petrus Comes in Archo. &c.

Calparus Comes in Lodron, Regiæ Bohæmiæ Maiestatis &c. architriclinus, qui leuata indica arundine dapibus Regijs preit.

Bartholdus à Leipt, Bohæmiæ Mariscalcus.

Ludouicus Vngnad Baro, eius Reg. Maiestatis cubicularius.

Petrus Mallärt, itidem eius. Reg. Maiestati à cubiculis.

Adamus à Schmeckhowitz, eius. Re. Maieft. cubicularius.

Aderant præterea officij causa Regi illustres honore & nomine alij viri, quos hic breuitatis causa libens prætereo, Dextera verò leuaq; Regem anteambulones ac satellites splendidissimè vestiti cingebant. Itaq; cum iam in aream ludis designatam venisset in Caroli Austriæ Archiducis &c. castra se quamprimum consulit, ibi singula ex ordine disponens, quid cuiq; facto in illo conflictu opus sit imperat, ac centuriam equitum sub Carolo militantium in quinque turmas (vnicuiq; classi vicenos assignando equites) partitur, quemadmodum de omnibus paulò inferius

& tormentorum præfectis ac militibus, qui adfuere fufius audies.
 His peractis, Rex itidem ad Ferdinandi Aust: Archidu: &c. sta-
 tiua, quæ in Insula habuerat, deuenit, ibi eodem, quò superius re-
 latum est modo, rebus omnibus diligenter procuratis, in castris
 ad singula intentus more prudentissimi Principis ac Regis ob-
 equitat, quem & antè & retro oculatum esse oporteat, quiq; (vt cū
 Virgilio loquar) animo paulò altius secum reputet, Quæ sint, quæ
 fuerint, quæ mox ventura sequantur. Nihil itaq; Regem retarda-
 bat, quin ipse cum paucis nobilibus in castris cuncta oculis perlu-
 straret, militem palantem in ordinem cogeret, ac promiscuam ho-
 minū turmam, quæ passim in campo pugnantibus impedimen-
 to futura discurrebat, ac theatrum Romanæ Cæsareæ Maiestati
 &c. atq; adeò Gynæceo extructū occupauerat, semouere iuberet.
 Rebus iam omnibus compositis, & ad depræliandum accuratissi-
 mē præparatis, ac singulis equitum centurijs in viginti turmas di-
 uisis, tandem inuictis. Imperator Ferdinandus (quem Maiestatis
 causa nomino) vnà cum Serenissima, potentissimaq; D. D. Ma-
 ria Bohemæ Regina, eiusq; liberis, necnon Duce Bauariæ, cæ-
 terisq; suæ Maiestatis filiabus, auro & argento, gemmisq; præciosis
 fulgentibus, partim equis, partim carpentis vigesimo Iunij circi-
 ter duodecimam, ad ludos spectandos, in locum supradictum se-
 contulit, comitante ingenti Ducum, Principum, Marchionum,
 Comitum, Baronum, spectatissimarum Dominarum ac virgi-
 num caterua. In aream, cum iam esset peruentum inuictissimus
 Cæsar &c. sequentibus suis longè charissimis theatrum, vnde sin-
 gula quæ fierent, quæq; agerentur, spectare posset, conscendit.
 Interiecto deinde haud magno temporis spacio, de industria au-
 riga quidam subornatus, per proximum iter curru vectus vnò
 tantum comitatus sclopetario ad castra Caroli Austriæ Archi-
 du. &c. summa celeritate tendebat. Hoc vbi in statuiis Ferdi. Au-
 stric Archidu. &c. rescuissent, subito sclopetarij quidam se in pe-
 des conijcientes, ad currum, in spem prædæ, properant. Sclopetari-
 us, qui currum comitabatur, hostium aduentu præuiso, confe-
 stim (vt in subitis illis rebus fieri solet) equos frenis arripiens,
 transuerso itinere proximam syluulam (quæ in medio campo
 erat)

erat) petit, in hanc & se & currum abdiderat. Milites prædicti nihilò minus qui prædæ causa excurrerant, nihil loci segniciei relinquentes impigre aurigam insequiebantur. Interim sclopetarius animi dubius, qui custos ac defensor rustico additus erat, currum conscendit, ac oculos sollicitè hinc inde circumferens, perlustrabat num hostes aliqui in propinquo essent. Aduersarij solertia quadam & industria militari animaduertentes sclopetarium ex superiore loco prospicere humi procumbunt, paulatimq; sclopetis à tergo per terram attractis syluulam versus more militari summo silentio perreptant. Vbi iam ad destinatum locum esset peruentum, magno impetu inconditoq; sublato clamore sese erigentes rusticum ex insidijs adoriuntur, capiunt peditem, ambos deniq; militari sacramento obstrictos in fidem recipiunt. Deinde apprehensis equis versum currum ad castra Illustrissimi Ferdinandi Austriæ Archiducis &c. mira agilitate dirigunt. Hoc ipsum quidam ex Illust. Caroli Austriæ Archidu. &c. acie animaduertentes, extemplo vt rustico essent præsidio aduolant. Ex aduerso & alij pedites, cum iam omnia armis misceri in area viderent, & ipsi more fortium virorum suis auxilio futuri, accurrunt. Nec mora ab vtriusq; exercitus parte duo tympanistæ prodeunt, classicum canentes, quo audito milites repentino impetu ad arma prosiliunt, hic acriter vtringq; ac pertinacissimè pugnatum est, attollitur vndiq; clamor, sonant tubæ, stare loco nescientes hinniunt equi, auditur ingens tormentorum fragor, res magno tumultu agitur. In hoc armorum strepitu, equus rustico fuga dilabatur, hic repentè nouus exoritur tumultus, ex castris Illustrissimi Ferdinandi Austriæ Archiducis &c. prorumpentium militum, ac aurigam, equosq; probè verberantium. Inter hæc, villicus miserè sortem suam deplorando, quod equus diffugerat, ad cœlum manus supplices tendere, & milites lugubri voce in hunc fermè modum alloqui cœpit. Quid commisi? Quid commerui? Quid vobis feci miser? Quid immerentem & ærumnosum vexatis? At illi (vt duri sunt homines quibus anima venalis est) nequicquàm precibus flectebantur, verum magis exacerbatu villicum abducebant.

Dum

Dum hæc agerentur, & sclopetarij vtrinq; atrociter de pelle rustici certarent, tandem ex castris Illustrissimi Ferdinandi Austriæ Archiducis &c. triginta equites in suorum subsidium vnà cum tribus tormentis, quæ à Falconibus nomen habent emittuntur, quibus sanè strenuè postea in hostes eiacularum est. In hos rursum totidem vt superiores numero alij equites ex Caro: Aust. Archidu. &c. acie impressionem faciunt, ac priores vnà cum sclopetarijs terga dare coegerunt. Ac hoc demum modorum quidem milites vtrinq; discedunt. Post hæc subito vterq; exercitus classium exorditur, nempe in hunc finem, vt peditibus equites succurrerent, quæ sanè res equitatu occasionem prælij incipiendi dedit. Itaq; his ita peractis, ex singulis turmis quinq; profiliunt equites rem cominus lanceis viriliter intentatis agentes. Deinde strictis gladijs aliquandiu acriter congressi, tandem vnusquisq; summa industria equo in vtramq; partem flexo in sua castra se recepit, idq; quarto factum est. Dehinc illico alij decem ex vnaquaq; turma prorumpébant, qui itidem eodem, quo & alij modo viriliter inter se quater certauere. Tertiò & vltimò ab vtraq; parte viginti equites in campum descendunt, serio, gnauiter, animosèq; inter se decertantes, ex quibus quamplurimi, vt fieri solet, capti in castra abducebantur, ac hoc demum modo bis pugnatum est. Nec hoc prætereundum arbitror, quod quotiescunq; equites consimilem ad modum concurrerent aliquot machinas bellicas eiaculationibus horrendo fragore seuiisse. Postremò, in promiscuo illo & tumultuario concursu triginta equites, ab vtraq; parte excurrentes adeò hostiliter inuicem configunt, adeò pertinacibus animis arma capeffunt, atq; concurrunt, vt duo animosissimi equi vno momento conciderint, quorum vnus nobilis cuiusdam Vngari Gabrielis Meilart, Ro. Cæsa. Maiestatis &c. aulici, alter Georgij Niderlender à Veicht, Reg. Bohæ. &c. custodiæ corporis equitum, hospitiorum designatoris erat. Id etiam fatendum est, sessores in hoc periculo nihil incommodi perpeffos: nam dicto citius anteambulones aduolantes ex ephippijs illæsos expediebant. Dum verò ita incerto ordine & tumultuosè inter se congregiuntur, nec primo impetu lanceam rumperent, statim flexo

flexo equo tot insultus alter in alterum fecere, donec hastæ dis-
 silirent, ac tum demum gladijs rem strenuè aggredientes, dum
 equos circumagunt, nunc caput, nunc dorsum, à fronte & à ter-
 go absq; vllò discrimine sese periebant, habita interim equorum
 ratione, ne quid damni paterentur. Vt summatim omnia com-
 plectar, strenuè viriliterq; permisto adhibito tympanorum, tam
 equestrium quàm pedestrium, lituorum, tubarum sonitu vtrinq;
 data tessera more fortissimorum virorum pugnatum est. Nec tu
 putes, dum hæc agerentur, interim cessasse pedites, qui subito
 concurrentes singulare militaris disciplinæ speciem edidere:
 nam vt in istis conflictibus plerumq; fieri solet, vbi varia fortuna
 pugnatur, ità hic pariter euenit, vt quàmplurimi ab vtraq; parte
 caperentur, qui in castra deducti certis legibus ac conditionibus
 tandem dimissi, rursus ad suos se contulerunt. Neq; hoc silentio
 inuoluendum duco tum temporis duos, dum incautius,
 ac feruore quodam militari suos antecedunt, puluere tor-
 mentario foede sibi facies exussisse, ac hoc modo, cum milites pu-
 gnæ ardore ac virtutis studio sese lacefferent curulia, interim tor-
 menta horrendo quodam sonitu & fulgure indepreliantes emis-
 sa, fumo & caligine omnia complebant, militumq; aspectum sæ-
 pè nobis ademerant. Quid hæc minuta refero? præsens iurasses
 ingentes exercitus vnico fortunæ ictu concidisse. Nam in castris
 Caroli Austriæ Archiducis &c. nonnunquàm quinq; aut sex tor-
 menta bellica simul, tantò fragore exonerabantur, vt qui harum
 rerum ignarus fuisset, hostes non amicos manus inter se conseru-
 isse dixisset. Postremò, cum iam vniuersa acies concurreret, vtrinq;
 omnes bombardæ terribili sonitu emissæ fumo & caligine cœ-
 lum obscurabant. Durante hoc conflictu, Sere: Maximiliani Bo-
 hæmiæ Regis &c. maxima diligentia ac spectata virtus facile elu-
 cescebat, qui totis castris rursus obequitans, frequenter omnem
 exercitum lustrare, duces & antesignanos, vt cautè sibi prospice-
 rent admonere, labantes acies instaurare: omnes summa cum hu-
 manitate compellare, ardentis & inflammati laudare, quibus
 exhortationibus animi militum alioqui sua spontè feruentes & in-
 citati, sic sunt inflammati, vt nihil magis quàm pugnam cuperent.

O

Vt

Vt verò æquissime lector tibi constet, quomodo vterq; exercitus in centurias fuerit diuisus, quamq; decore ordine decertarit, ac agmine militari more composito, tandem in urbem reuersus sit, ex subsequētib; facile illud ipsum cognosces. In primis equitatus Illustrissimi Caroli Austriæ Archiducis &c. in quinq; turmas diuisus fuerat, quarum vnaqueq; viginti equites sub se continebat. Circa Illustrissimū Carolum Aust. Archidu. &c. viginti selectissimi erant equites, quorum vicarius fuit & animi & corporis dotibus verè nobilis Heros Georgius Baro in Thanhausen. Cæterum singularum turmarum ductorum, adeoq; equitum nomina ac cognomina subsequuntur.

P Rincipem locum Illustrissimus Carolus Austriæ Archidux obtinebat. Hunc sequebatur sæpe nominatus à me Heros Georgius Baro in Thanhausen, vt vicarius, Deinde cæteri illustres honore & nomine ex ordine procedebant. vtpotè.

Volkardus ab Auersperg, Ro: Cæ: Mt. &c. Archippocomus, ac eiusdem Cæsa: Maiestatis prægustator.

Christophorus à Rappach.

Casparus à Pannowitz.

Guilielmus ab Hoffkirchen.

Georgius Ernreich à Rogendorff.

Wolfgangus à Liechtenstein.

Casparus Melchior Romer.

Gabriel Strain.

Georgius Praun.

Georgius Comes à Nagerol.

Ioannes Iuley.

Adamus à Neideckh.

Franciscus Kewenhuller.

Petrus Kheglwitz.

Przineckh Prusinowsky à Vitzkova.

Petrus ab Eyskhirchen.

Felix Sattlperger, ambo Sa. Cæsa. Maiestatis &c. prætoriani custodiæ corporis equites.

Alter

Alter equitum præfectus erat ornamentis honoris & fortunæ maximis præditus, Ludouicus Comes à Leonstain, Dominus in Scharpfeneckh, & consiliariorum aulicorum præses. Viginti equitum, quibus Comes præerat, turmam subijcio.

In primis sæpè à me commemoratus Comes à Leonstain, quem ex ordine præclaris orti natalibus viri sequebantur.

Guilielmus Grasswein in waier.

Pancratius à windischgrätz Baro in waldenstain & in valle.

Andreas à Khaendorff.

Otto à Ratmansdorff in Stumberg.

Ferdinandus Rindschaid in Fridperg.

Philippus Preiner, Baro in Stubing & Rabenstain.

Sebastianus à windischgrätz, Baro in waldenstain et in valle.

Christophorus Remprecht weltzer in Spiegelfeldt.

Ioachimus à Trautmansdorff in Trauttemberg.

Rempertus Gleinitzer in Leystetten.

Bernhardus Stadler in Stadl.

Erasmus Stadler in Khrottendorff.

Michael Rindsmaul in Frawenhaim.

Seruatius à Teuffenbach in Mayrhofen.

Leonardus Steiger.

Guilielmus Hefender à Bischoffhaim.

Watzl Potz.

Sigismundus Meylinger.

Christophorus Ainhorn, hi quatuor postremi, sunt Sacræ Cæsareæ Maiestatis &c. prætoriani custodiæ corporis equites.

Tertius equitum præfectus fuit excellenti animo & virtute, Bernhardus Comes in Hardeckh, Glatz, & Machland, hæreditarius Austriæ pincerna, ac Stiriaë dapifer. Equestrium virorum nomina per seriem sequuntur.

Primum in hac turma locum tenebat sæpè antè à me commemoratus Comes in Hardeckh.

Sigismundus Reigetzky.

O ij

Latzho

Latzkho à Meseritsch.

Ioannes Spannosky à Litschaw.

Vdalricus Minschan Dominus in Khlinckstain.

Sigismundus à Puechaim Baro in Rabs & Krumpach hære-
ditarius Austriæ citrà Anisum dapifer.

Sigismundus Karichk.

Wolfgangus Baro ab Eytzing.

Wenceslaus Kunsky.

Zintzendorff.

Georgius waletzkhy.

Marquardus Reigetzkh.

Dauid Reibitz.

Ernestus Danckh.

Wagitsch.

Ioannes Scheller.

Ioannes Stibitz.

Balthasar Sauer.

Balthasar Kalchreutter, hi quatuor ultimi sunt Rom: Cæsa:
Maiestatis prætoriani custodiæ corporis equites & N.

Quartæ turmæ dux fuerat, bellica laude & maiorum imagini-
bus inclyrus heros, Casparus Baro à Feltz Dominus in Schen-
ckhenberg Rom: Cæsa: Maiestatis &c. Consiliarius aulicus &
eiusdem prætorianorum custodiæ corporis equitum centurio.
Ex sequentibus equitum perspicies nomina.

Primus Casparus Baro à Feltz &c.

Ernestus Comes ab Ortemburg.

Casparus Preiner Baro in Stubing Fladnitz & Raben-
stain &c.

Fridericus Baro in Agrest.

Zeytlitz.

Wolfgangus à Puechaim in Gellersdorff.

Anthonius Iacobus à Thunn.

Ioannes Fridericus à Landeckh.

Ioannes Henricus Schenckh.

Ioannes

Ioannes à welsperg.
ab Herberstain.

Ferdinandus Starckh.

Fridericus wildenstain.

Bernhardus Khreyder.

Ambrosius Staff. Vltimi quatuor iam nominati, sunt Sacrae

Cæs: Maiestatis prætoriani custodiæ corporis equites.

Quintus turmae ductor fuit uir belli gloria clarus, Ioannes Rueber in Puchsendorff & Sunberg eques auratus. Equitum nomina, quibus præerat, ex sequentibus cognosces, utpote

In primis Ioannes Rueber &c.

Otho Henricus à Puechaim Dominus in Haydenreichstain hæreditarius Austriæ dapifer citrà Anisum.

Iacobus Zach Caro: Aust: Archi: &c. Cubicularius.

Christophorus à Nostitz Rom: Cæs: Maiestatis &c. dapifer.

Georgius à Collaus nominatus watzler eius: Archi: Cubicularius.

Georgius Khranschal.

Ratzendorffer.

Gabriel Mailart Satrapa Vngarus.

Leopoldus Ruesch.

Iosephus à Rainach. Carol: Aust: Arch: &c. prægustator.

Dorzy.

Khlee.

Maracksche.

Gabriel à Colnitz in Bruckhschleinitz.

Erasmus Praun.

Tarquinius.

Georgius Prandt.

Michael Schramelle.

O iij Achatius

Achatius ab Holtzhausen & N.

Altera pars equitatus itidem centum numero, sub Illustrissimo Austriae Archiduce Ferdinando militabat, quæ pariter in quinque turmas ex æquo partita, in singulis turmis viginti equites continebat. Vicariam operam Illustrissimo Ferdinando Austriae Archiduci &c. in hoc equitatu præstabat, & genere & virtute clarissimus vir Andreas Teuffel, eiusdem Archiducis &c. consiliarius & archippocomus. Nomina, quibus Princeps imperabat, ex ordine subnectam.

Primum locum Illustrissimus Ferdinandus Austriae Archidux &c. tenebat, quem cæteri dehinc sequebantur.

Andreas Teuffel, Principis vicarius.

Iulius de Riua, eiusdem Archiducis &c. cubicularius.

Fridericus Baro à Castello Barcho & Agrest, eiusdem Archiducis &c. pincerna.

Fridericus Ludouicus à Malowitz, eiusdem Archiducis &c. architriclinus.

Henricus Stainpach à Stainpoch, eiusdem Archiducis &c. prægustator.

Georgius Iablansky à Iablaw, eiusdem Archiducis &c. dapifer.

Guilielmus Mirskhowsky à Stropschitz, eiusdem Archiducis &c. dapifer.

Hercules à Riua, eiusdem Archiducis &c. purpuratus.

Martinus Mammingen, eiusdem Archiducis &c. archimogirus.

Christophorus Rabenhaub, eiusdem Archiducis &c. dapifer.

Fridericus à Kitlitz, eiusdem Archiducis &c. pincerna.

Wenceslaus Aulitzska, eiusdem Principis dapifer.

Henricus Comes à Guettenstain.

Ioannes Rensperger.

Christophorus Preiss, eiusdem Archiducis &c. aulicus.

Petrus wankho.

Hieronymus Retsch, eiusdem Archiducis &c. aulicus.

Carolus à Puchtaw. &

Secundæ

SEcundæ turmæ (quæ itidem viginti equites complectebatur) ductores fuerant Illustrissi. Principes Henrici germani fratres natu maior & minor, Sacri Romani Imperij Burgrauj Misniæ, Comites in Hartenstein, Domini in Plawen & Geraw. &c. vnâ cum his præerat & animi & corporis dotibus præstantissimus vir Maximilianus Baro in Polhaim & wartemberg, Regis Bohæmiæ &c. prætorianorum custodiæ corporis equitum dux.

Principes à Plawen decem sub se habebant equites, quorum nomina hic subiicio.

Georgius Comes & Baro à Turre & in Chreutz, eiusdem Principis cubicularius.

Zdissa Borin, eiusdem Principis prægustator.

Ioannes à Sternberg, eiusdem Principis dapifer.

Ioannes Albertus Dominus in Eylemburg, eiusdem Principis aulicus.

Nicolaus à Miltitz.

Casparus à Panowitz in Mechawitz, eiusdem Principis pincerna.

Petrus wieschin, eiusdem Principis aulicus.

Theodoricus à Deckawitz, eiusdem Principis dapifer.

Ferdinandus à Luxßam.

Præterea sæpe à me honoris causa nominatus Heros Maximilianus à Polhaim, itidem decem equitibus imperabat, quorum nomina ac cognomina ex ordine legenti subiitiam.

Primum locum ipse equitum Dux Maximilianus à Polhaim tenuit, deinde sequebantur alij eximiæ virtutis & magnis orti natalibus viri Erasm⁹ à Puechaim, Baro in Rabs & Krübach &c.

Wolfgangus à Stubenberg.

Erasmus Stadler à Khrotendorff.

Ioannes Casparus Preiner.

Augustinus Puhel.

Ioannes Schmette.

Ioannes Stuber.

Iosua Eybestaller.

Christophorus Rapisch.

} omnes hi Regis Boæ: &c.
ex cohorte prætoriana sunt
equites.

Tertius

Tertius equitum ductor fuerat, & animi & corporis dotibus præclarissimus Heros, Vratislaus Dominus à Pernstain in Dobischaw, & aurei velleris eques, ac inclyti Maximiliani Bohæmiæ Regis cubicularius. Sequuntur eorum nomina, quibus præfuerat.

Vratislaus à Pernstain equitum ductor.

Iulius Comes à Salm.

Claudius Triuultius, Comes in Meltz.

Petrus Vogt, Dominus à Rosenberg.

Ladislaus Popel à Lobkhowitz, Romanæ Cæsareæ Maiestatis &c. cubicularius.

Christophorus Carolus Baro à Zelting.

Iacobus Khuen, Romanæ Cæsareæ Maiestatis &c. prægustator.

Don. Ioannes Alphonsus Gastaldo.

Paulus Backhirsch à Lackhy.

Gunterus à Pinaw.

Ioannes Dominus in Wartenberg.

Ferdinandus Rueber.

Georgius Sigefridus à Kholnitsch in Bruckschleinitz.

Bogschau Drachonowsky.

Ioannes Neygitsch maior natu à Lundeckh.

Ioannes Kapau à Schwoykhoco.

Zdenkho Hoditzky ab Hoditz.

Ioannes Holenstainer ab Holenstain.

Ioannes Furstenstainer.

Quarto ordines ducebat vetustæ nobilitatis vir, Georgius Profskhowskhy à Profskhaw, militiæ Germanicæ magister in Grebnick, Serenissimi Bohæmiæ Regis &c. cubicularius. Nomina eorum, quos sub se habuit subsequuntur.

Ernestus Comes ab Ortenburg, Baro in Freystain & Kharlspach, Dominus in Hericourt Lile &c.

Sigismundus Comes ab Hardeckh &c.

Andreas

Andreas à Puechaim Dominus in Haydenreichstain hæreditarius Austriæ dapifer citrà Anisum.

Rudolphus Khuen à welaschin.

Sigefridus Preiner Baro in Stubingen, Fladnitz, & Rabenstein, Romanæ Cæs: Maiestatis &c. prægustator.

Bernhardus weltzer in Spiegelfeld.

Paulus à Zelting.

Albertus Pes werchlenfzky.

Ioannes Kynsky Rom: Cæs: Maiestatis &c. dapifer.

Ioannes Gilles Rom: Cæs: Maiestatis &c. aulicus.

Ioannes Proskhowsky. Maximilianus à Knobelsdorff.

Wolfgangus Iörger in Tolleto & Kreuspach Sereniss: Bohemiæ Regis &c. purpuratus.

Christophorus à Schuamberg.

Petrus wischin.

Petrus Rouffel Ducis Ariscocij aulicus.

Daniel Reckhlinger Augustanus.

Christophorus Zwickl &

Helias Haidenreich.

Q Vintę turme, quę & viginti equites cõtinebat, præfectus designabatur, præclara ortus familia vir, Ioanes Geraldowsky in Gersdorff, Regis Bohemiæ &c. pincerna, hoc verò tempore prægustator. Catalogus equitum qui sub hoc præfecto militabant sequitur.

Wolfgangus Comes ab Eberstain. Iacobus Raminger.

Ioannes Hauwitz Sereniss: Bohe: Regis &c. prægustator.

Wolfgangus wallasch eiusdem Regis dapifer.

Wolfgangus Georgius Gilles, Boh: Regis &c. purpuratus.

Wolfgangus Rumpf in Buelros. Fridericus à Sitzendorff.

Henricus Schleinitz, Bohemiæ Regis &c. dapifer.

Ioannes Schmitzansky minor natus.

Adamus Hochenwartter Bohemiæ Regis &c. prægustator.

Alexius Turschy à Betlensdorff Comes in Zyps, Baro in Boenitz Regis Bohe: &c. satrapa.

Antonius Blandeckh.

Ioannes Gulielmus à Prasberg.

Wenceslaus Sonnek à wangesenitz.

Conradus à Papenheim Sa: Ro: Imp: hered: Marscalcus.

Raphael Leschnosky.

Ioannes Gulielmus Linck.

P Georgius

Georgius Niderlender à Veicht, Regis Bohe: &c. prætorianorum equitum hospiciorum designator. Ioannes Perger.

His omnibus miro quodam & decoro ordine peractis, singulæ turmæ eo quo nunc referemus ordine Viennam rediere.

Primum in reditu locum Illust: Carol: Aust: Archi: &c. tenuit, generosissimo equo insidēs, armis miro artificio ac singulari industria cælatis, auroq; fulgentibus indutus. Manibus baculum affabrè pictum gerebat. Loricam succinctoriū ex serabo Attalico candidi coloris tegebat, cui passim rubræ Burgādicæ cruces decussatim constitutæ, ac flammæ ex ardenti purpura admirabili opere confectæ, assutæ erant. Galeam pretiosissimus variarum plumarū manipulus ex pugna cōquassatus, ac vndiq; dissectus adornabat. Phaleræ equi ex candido Attalico constabant, vndiq; rubris crucibus ac flammis instar succinctorij conspicuæ. Præcedebant Illu: Archid: XII. tubicines vnà cum æreo Tympano. Vestes ex rubro Atrebatensi, è quibus manicæ albæ propendebant, cōficiébantur. Signa tubis dependentia, partim ex rubro, partim cādido attalico alternatim insuto, cōcinnata erant. Principis latus vtrinq; cingebant octo pedissequi, & quatuor ac viginti satellites, amplissimè uestitibus rubro & candido coloribus variatis instructi. Archiducem subsequebatur puer nobili ac clara familia natus, qui vexillum quadrangulare ex attalico confectum, & rubro ac candido coloribus distinctum in hunc finem principi præferebat, ut in acie obequitans à suis statim dignosci ubi res expostularet, posset. Non ita procul à Principe equitabant duo summo loco orti viri, qui officij causa in omnem euentum ei adessent, nempe virtute & imaginibus clarus Casparus liber Baro in Herberstain &c. & eximiæ virtutis atq; consilij vir Iacobus ab Athmis, eiusdem Archiducis &c. archippocomus, qui ambo caligis holosericis nigris vnà cum pileis condecorabantur. Hos ex ordine subsequebantur centū equites, terni ac terni æquato ordine procedentes. Cultus corporis his varius, verū duobus coloribus tantum nempe rubro & candido distinctis exornati erant. Equos verò strata pretiosissima, ac diuersicolores plumarum manipuli excolebant. Post Arch: Carol: procedebat Serenissimus potentissimusq; Maximilianus

Maximilian & Boh: Rex &c. longissimo aulicorum procerum, satraparum & satellitum ordine stipatus. Dein confestim subsequerentur XII. tubicines vnà cum Tympano equestri seu æreo induti attalicis vestibus, cæruleis & candidis coloribus distinctis. Vexilla tubis dependentia iisdem coloribus variata erant. Post hos, progrediebatur Illust: Ferdi: Aust: Arch: &c. vt ductor subsequentis centuriæ equitum, acerrimo insidens equo, regio quodam ornatu conspicuo. Lorica induebatur admirabili ingenio exculpra, ac multo auro obduta. Succinctorium ex cæruleo & candido attalico constabat, lineis quàm plurimis hinc inde pertransuersum ductis, vt arma Bauariæ domus repræsentare viderentur. Galeam pretiosissimi plumarum fasciculi apprimè adornabant, qui ex conflictu iam languidi ac disiecti dependebant. Phaleræ equi ex attalico itidem constabant, ad consimilem modum ut & succinctorium mira industria elaboratæ. Principe in vtrinque XXIII. stipabant satellites & octo anteambulones, vestium cultu iisdem coloribus conspicuo exornati, subsequebaturque claris ortus natalibus puer, qui quadrangulare vexillum ex cæruleo & candido coloribus constans ferebat. Proximi à principe erant centum equites, terni ac terni equato ordine procedentes, omnes eodem more vestibus amplissimè adornati. Equi strata splendidissimè confecta erant, quibus à fronte & à tergo pulcherrimæ plumæ diuersicolas dependebant. Ab his statim sequebatur Sa: Ro: Cæs: Maiestas, vnà cum illustriss: Serenissimisque D. D. Maria Bohe: Regina, Alberto Bauar: Duce & Impera: Maiestatis filiabus ac nepotibus longè suauissimis, variarum prouinciarum legatis, ac demum Gynecæo equis & carpentis in urbem uecto. Ad ædes palatinas ubi iam peruentum esset, centuriæ illæ equitum vtrinque decenti ordine diuise, præstolabantur donec Cæs: Maiestas vnà cum Gynecæo adueniret, quo præsentem placuit principibus Ferdi: & Carolo Aust: Arch: &c. sermone inter se prius vtriusque citroque habito, adhuc semel antequam discederetur vno concursu vicissim quid militaris virtus posset experiri. Cum iam inter ipsos conuenisset, opinione celerius inspectante inuicem Imper: cæterisque multis principibus, principumque legatis alacriter, animose, viriliterque cōcurrentes vterque hastā suā summa

P ij dexteritate

dexteritate perrupit, quo facto quisq; ad suas se contulit ædes. Non longo post interuallo, in arcam Palatij Imperialis peruenit centuria illa sclopetariorum, de qua superius à me actum est, quæ sub Illustris: Carolo Austriæ Archiduce militabat.

HVius pedites omnes Burgundi & Itali, splendido vestiũ cultu, caligis nimirum albo & rubro coloribus distinctis, exornati fuere, in medio horũ signifer vnà cum Tympanotriba, vexillo Austriaco colore depicto, ac sublato more militari procedebat. Centurio ijs erat militari gloria excellens, Hieronymus Tabarello, patria Tridentinus. Signiferum habebant Andream Fecho, cognomine Compar de Bellinzona. Hi holoserico vestium cultu, rubro & candido coloribus conspicuo exornabantur. Caligæ præterea & diptheræ rubro & albo Attalico subductæ erant. Ex humeris per obliquũ fascia Attalica, rei militaris insignie dependebat. Caput tegmen holosericum rubri coloris, vnà cum elegantissimis plumis concoloribus, velabat.

PAulò post sequebantur alij centum sclopetarij, qui sub Illustrissimo Ferdinando Austriæ Archid: &c. militabant, vnà cum Tympano & fistulatore, vexilloq; sublato progredientes. Vexillũ duos colores, ex candido & cæruleo attalico confectum habebat, multis hinc inde lineis per transversum ductis, vt arma Bauarica repræsentare videretur. Horum Centurio erat & animi, & corporis dotibus præstantissimus Marcus Antonius Spinola, Comes in Tartzerola Boh: Reg: &c. prætorianorum custodiæ corporis satellitum dux. Vicariam operã huic præstabat vir in rebus militari- bus exercitissimus, centurio Marcus Neques auratus. Signiferũ habebat magnæ virtutis virum Iosephũ à Tassis. Omnibus prædictis vestitus holosericus, partim cæruleo, partim candido coloribus conspicuus erat. Caligæ præterea & thoraces, albo & cæruleo attalico subducebantur. Caput tegmen vnicuiq; holosericum, elegantissimis plumis exornatum, velabat.

Postremò urbem ingrediebantur septem illa militum signa ex ciuibz Viennensibus conscripta, decoro in ingressu obseruato ordine, hi secum machinas illas ingentes deducebant. Quibus peractis, quisq; ad notas sibi ædes lætabundus redijt.

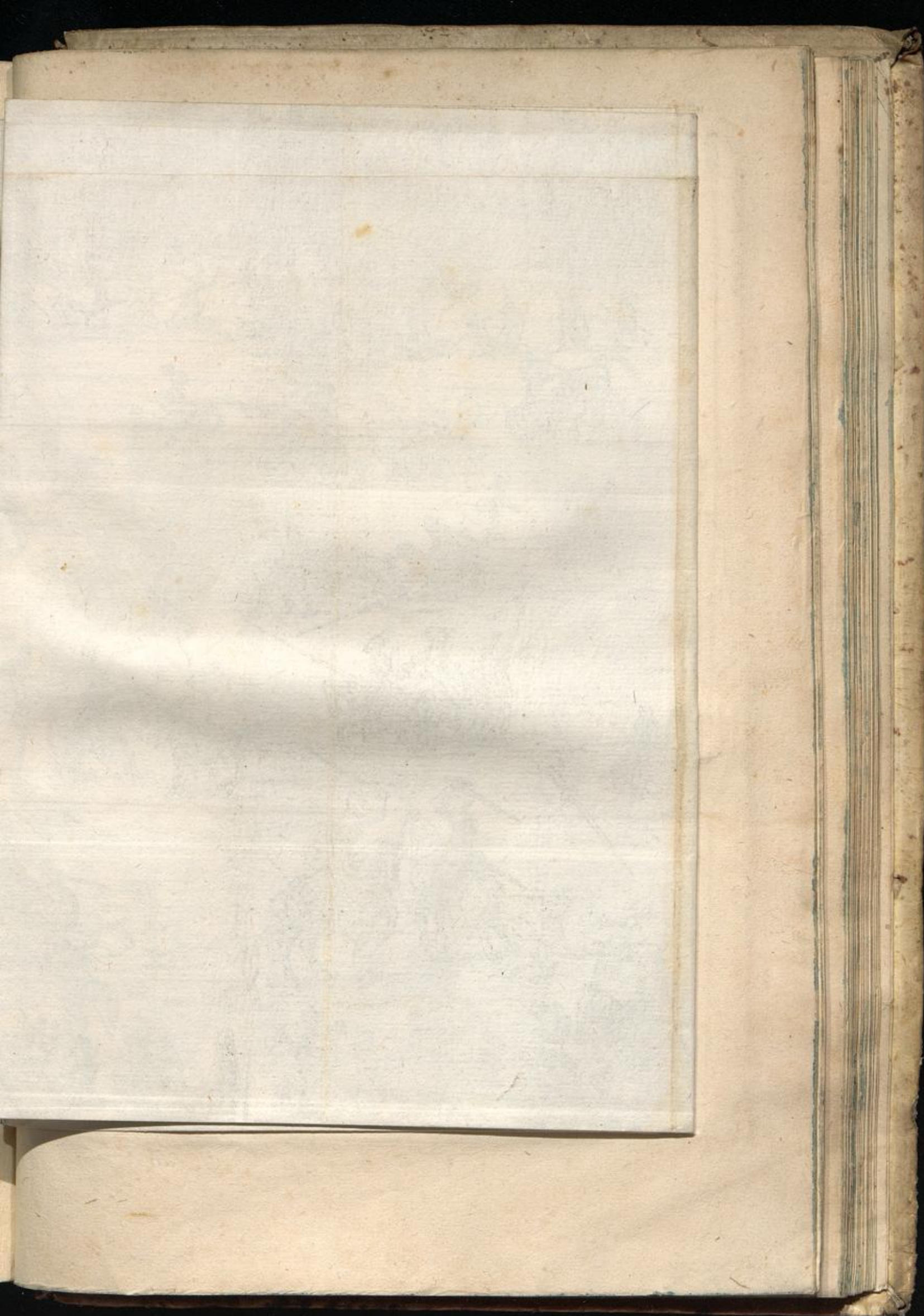

57. a

57 . a .

57.6

57. b.